

mpkšlas — menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1983

BALANDŽIO MĖN. 2 d. / APRIL 2, 1983

PART TWO — Nr. 65(13)

Šiame numery:

Nebe likimo aukos, o laisvi žmonės.
Pokalbis su „Beragio ožio metų“ autorium Kazimieru Barėnu.
Lietuviškiesiems margučiai — Antano Tamošaičio knyga.
Povaticaninės teologijos kryptys.
Aleksandro Radžiaus eilėraščiai.
Juozo Gučiaus prisiminimai.
Maralin Niskos ir Algio Grigo koncertas Chicagoje.
Aldonos Stempužienės ir Mirgos Bankaitytės koncertas Clevelande.
Naujos knygos pirmu žvilgsniu.
Chicagos teatruose.
Nauji leidiniai.

Kertinė Parastė

Nebe likimo aukos, o laisvi žmonės

Vatikano II suvažiavimo dvidešimtmečio proga šiuose puslapiuose apie Bažnyčios atsinaujinimo sąjūdį pasisakė penkiolika asmenų. Tarp šimto stambesnių minčių, keturi rašiusieji pabrėžė Bažnyčioje ryškėjantį kristocentriškumą: 1) Prisikėlęs Kristus, laiko ir erdvės ir sąlygų neberibojamas, prieinamas visiems ir kiekvienam; 2) nebe įstatymai, tradicijos, ar net surašyti Dievo žodžiai, o pats Kristus asmuo yra daugialypės krikščionių tikėjiminės kultūros stiprybė ir vienybė.

Būtų nuostabu, kad tik mažuma Kristų paminėtų. Tikriausiai tai yra todėl, kad gyvas Kristus yra viso atsinaujinimo sąlyga, aptariamų prielaidų ir kaitos šaltinis: gyvas jis, kaip gyvas jo kūnas — tikinčiųjų šeima. Asmeninis ryšys su Kristumi bendruomenėje leidžia ir net skatina krikščionis kintančiose sąlygose naujai spręsti, gyventi, išsireikšti, skleistis pažinti su Viešpačiu.

Kristaus gyvumas yra ta tikrovė, kuri mūsų pastangoms rūpintis lietuvių bendruomeninėmis tradicijomis, bendrojo tikėjimo brendimu ir parapijinėmis tarnybomis gali teikti ypatingos šviesos ir vilties. Bet tik Kristus — pažįstamas ir priimtas kaip gyvai veikiantis Asmuo, ne kaip ideja, institucija, dėsnių bei nuostatų simbolis ar tolimesnės praeities pavyzdys atminimas.

Pažinę Kristų, pirmieji krikščionys neprivalėjo savęs suprasti kaip likimo aukas — vergus, skriaudžiamuosius, be teisių, neviltingai nuvargusius didžiulėje imperijoje, kurioje religija buvo surišta su politika, ekonominė santvarka su socialiniu stoviu. Apaštalas Paulius kartoja ir kartoja, kad Prisikėlusiam Kristuje visi yra laisvi. Ta vidinė laisvė pažymi visus, kuriuos vadiname šventaisiais ar pažįstame kaip pavyzdinius tikinčiuosius.

(Nukelta į 2 psl.)

Šviesos netirštumu, gyvenimo nesaldinu

Pokalbis su „Beragio ožio metų“ autorium Kazimieru Barėnu

Kazimieras Barėnas, gyvenantis Anglijoje, yra vienas iš žymesnių išeivijos lietuvių prozininkų, išleisęs du stambius romanus ir keturias apsakymų knygas. Ilgus metus K. Barėnas redagavo *Europos lietuvių*, literatūros metraštį *Pradalgės* ir buvo Nidos knygų leidyklos *spiritus movens*. Neseniai Ateities leidykla išleido K. Barėno stambų, naują romaną *Beragio ožio metai*. Šia proga kreipėmės į autorių su pluoštu klausimų.

— *Naujasis Jūsų romaną „Beragio ožio metai“ jau spėjo sukelti dėmesio ir diskusijų skaitytojų tarpe. Sprendžiant iš pavadinimo, atrodytų, kad tai Jūsų ankstesnio romano „Tūboto gaidžio metai“ tęsinys. Ar tikrai taip?*

— Taip, iš tikro tai yra „Tūboto gaidžio metų“ tęsinys. Tik ten Gasiūnas buvo visa ko viršūnė, o čia jau Ignacas Kaušpėdas, kuris ten dar tik piemenavo ir pusbernavo.

— *Ar būtina pirma pasikaitinti „Tūboto gaidžio metais“ prieš sėdant prie beragio ožio?*

— Ne, nemanau, kad būtina. Čia viskas prasideda maždaug iš naujo, nors kai kurios geografinės vietos tos pačios, nemaža ir žmonių yra tie patys. Žinoma, jeigu kas bus skaitęs „Tūboto gaidžio metus“, tam gal bus įdomiau ir šito veiksmo sekti.

— *„Beragio ožio metais“ vaizduoja Lietuvos provincijos gyvenimą tarp dviejų pasaulinių karų. Labai įžvalgas ir detalus to laikotarpio aprašymas rodo, kad su tais laikais ir su tomis vietomis esate gerai susipažinęs. Ar klystume spėdami, kad romanas yra tam tikra prasme autobiografinis?*

— Jeigu galvotume apie tą aplinką, kurioje veikia romane vaizduojamieji žmonės, apie

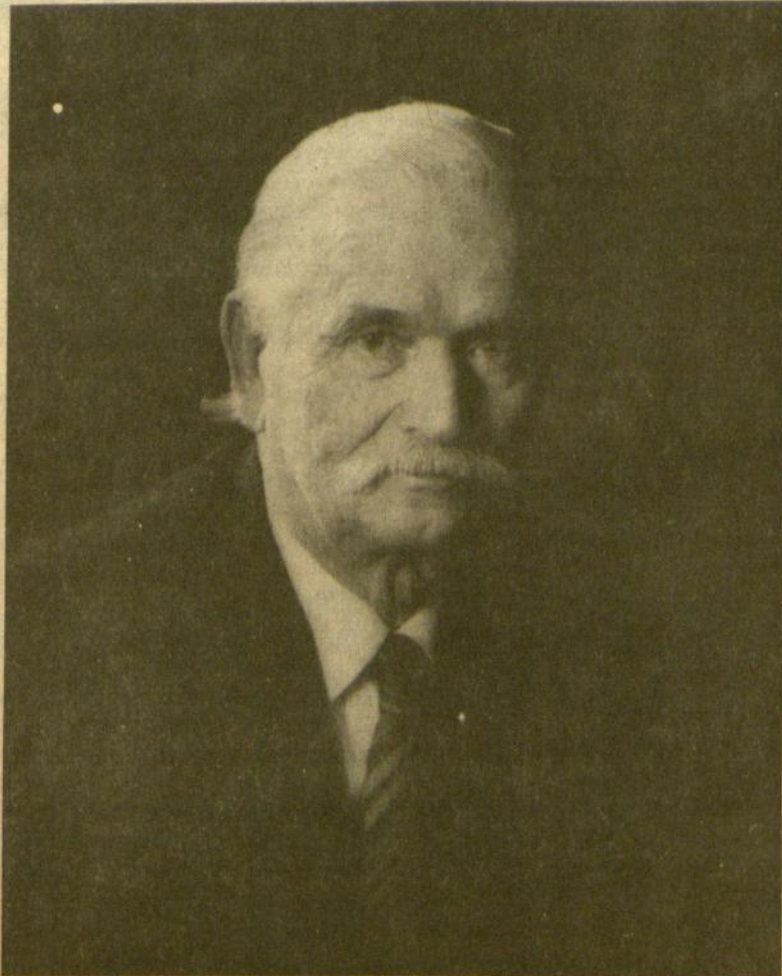
tas vietas, kuriomis jie vaikščioja, knyga iš tikro tam tikra prasme būtų autobiografinė. Turiu savo pažįstamą geografinę teritoriją ir joje piešiu man priimtą ir, rodos, pakankamai realų gyvenimą. Ignacas, aišku, nėra aš.

— *Jaunesnis skaitytojas, pažinęs Lietuvos kaimą tik iš mūsų išeivijos literatūros, „Beragio ožio metuose“ gali pasijusti pakliuvęs į visai kitą, nepažįstamą kraštą. Jis žino, kad Lietuvos kaimiečiai buvo šviesūs, teigiamai nusiteikę žmonės, kad kaimuose vyravo smagiu darbu pasiektas gerbūvis. Tuo tarpu Jūsų romane ūkininkai yra ir tamsūs, ir piktai, ir nepakantūs žmogui, o kaime klesti primityvumas ir gilus vargas. Kodėl Jūs rinkotės taip netradiciškai vaizduoti lietuvišką kaimą? Kuris vaizdas teisingesnis — ankstesnių išeivijos rašytojų ar Jūsų?*

— Jeigu toks jaunas, svetur gyvenęs lietuvis iš tikro pasijustų patekęs į mano Lietuvą, kaip į nepažįstamą kraštą, tai sakytų, kad ji jau bus išlepinę romantiškesni rašytojai, kuriems viskas tik gražu, tik šviesu. Nežinau pasaulyje tokio krašto, kur viskas būtų idealu, nebent propaganda ten padidina saulę arba romantiškai sukuria apie jį šviesių pasakų.

Bet mano kaimiečiai irgi dirba, kruta ir dar smagiai. Pasklaidykite tik tuos puslapius, kuriuose Urbas su savaisiais ir samdiniais kruta laukuose. Arba Samukai, tėvas ir sūnus, man rodos, tikras darbštumo pavyzdys. Tiesa, jausis jie pjauna dalgėmis, o ne kombainais, bet čia nieko nebūčiau galėjęs jiems padėti...

Mano ūkininkai, rodos, ir pakankamai šviesūs ir supran-

Rašytojas Kazimieras Barėnas.

ta, ką ta šviesa reiškia. Gal ir smulkmena, kad Ignacas iš Albinos sužino, ką skaito muzikantas Katinas. Net du laikraščius! Būtų jau nebentūralu, jei sakytų, kad kiekvienuose kaimo žmonių namuose stovi spinta, pilna knygų.

Kad jie supranta, ką reiškia šviesa, rodyti ir mokytis leidžiamieji vaikai. Į gimnaziją eina Petručionio duktė, Kniziaus sūnus ir duktė, našlės Voveraitienės sūnus, Rasimavičiaus sūnus, Plevoko sūnus ir duktė.

Šalia jų mokslus išeina ir mažiau pasiturinčių vaikai, kaip Akelis, Karalevičius, Daniliūnas. O Kaušpėdas, net ir sargaudamas, šiaip taip baigia gimnaziją.

Ir piktai, nepakantūs nėra jokios visi. Jeigu turite galvoje tą ypatingą atvejį, kai Gervydų kaimo ūkininkai, prisigėrę šamarlako, ėmė šventinti Vanką, tai sakytų, kad juos gi buvo apėmęs šėlas šitaip atsisakytis su praeitimi ir pradėti ateitį — nubausti tuos, kurie jų akyse buvo kalti. Žinoma, tas šamarlakas labai daug nulėmė, o ir tą opepraciją jie atliko, kai dar matomos valdžios nebuvo.

O kai dėl Petručionio, kuris prieš Kaušpėdą užrėmė varus, ką gi, tai luominis reikalas. Kaip Anglijoje, sako, gal dar negreit išnyks luominiai skirtumai, taip ir Lietuvai jie nesvetimi buvo. Lordų nei serų neturėjome, tačiau ir Lietuvoje, kaip turbūt ir visame pasaulyje, kai kurie turtingi, aukštesnės vietos užimantieji ir šiek tiek galios turintieji prieš mažąjį žmogų mėgsta dažnai ne tik nosį užriesti, bet ir iš viso jį paskutinėje vietoje laikyti. Pinigas, turtas, užimamoji vieta daug jiems reiškia. Labai būdingai vieną tokių valdininkų savo atsiminimuose yra aptaręs dr. Kazys Grinius. Sako, šlapimas jam mušė į galvą, kai pasijuto pasiekęs šokišios tokios galios.

Dar norėčiau, kad mane kas nors įtikintų, jog mano vaiz-

duojamasis kaimas iš tiesų yra primityvus. Rodos, kad ne. Rodos, kad toks, koks jis ir buvo. O kad jame vargo buvo, tai, žinoma, tiesa ir dar šventata. Kai dėl tų varguolių, kokie buvo Kaušpėdai, tai ščia jau negalėčiau nė per jotą nusileisti ir pasakyti, kad taip nebuvo. Buvo, sakytų, ir kartočiau, buvo, kaipgi nebus buvę! Žinau, mačiau, pažįstu panašų gyvenimą.

Man rodos, kad esu kaip tik pavaizdavęs tradicišką kaimą. O ar mano kaimo vaizdas yra teisingesnis už kitų rašytojų, nesimėčiau lyginti. Idealių kaimų nesu matęs, nesu apie tokius girdėjęs, ir jeigu kas sako, kad tobulų buvo, tai gal kur nors matė. Arba turi stiprų patriotinį ar kokį kitą sumetimais paremtą norą sutirštinti šviesą, pasaldinti gyvenimą, parodyti taip, kaip nebuvo — sukurti apie jį šviesių pasaką.

— *Nėra ko slėpti, kad kai kurie skaitytojai Jūsų kaimu nepatenkinti. O kiti mano, kad iš viso Jūsų „Beragio ožio metais“ yra labai kontraversinis romanas, stačiai juodinant lietuvių nepriklausomos Lietuvos gyvenimą. Dar kiti kaltina, kad Jūs ne tik nerodote jokių patriotizmo apraiškų to laiko gyvenime, bet dar pasiūlytote iš to, ką visi laikydavom tautiškai kilniais dalykais. Jautresni skaitytojai gal net kaltins, kad tokiu nepriklausomos Lietuvos vaizdavimu Jūs tik pasitarnausite komunistų propagandai. Ką Jūs į visa tai pasakytumėte?*

— Prieš porą ar trejetą metų viename vakare esu skaitęs gabalą iš tų „Beragio ožio metų“. Vienas šviesus lietuvis po to man ir sako: iš kurgi tu, Barėnai, dar vis pažįsti šitokį realų kaimą? Jis, tas tautietis, žinoma nebuvo skaitęs visos knygos. Gal jam ir būtų kas nors užkliuvę. Kai man pačiam, tai iki šiol atrodė ir dabar tebeatrodo, kad mano kaimas negalėtų niekam užkliūti. Kaimas, ir gana. Kaip

jau sakiau, ir šviesos supratimo jo žmonėms užtenka, ir laukų dirvonuoti, rodos, beveik niekas nepalieka, ir žmonių jame yra tokių gerų, kad nors prie žaidžios dėk, nors yra ir ne tokių auksaširdžių. Ir pažanga veržėsi į priekį. Kas yra skaitęs, pavyzdžiui, Pienocentro veiklos statistikas, tai bus matęs, kiek eksportui reikšmės turėjo sviestas. Tai Kalvėnas štai įsigijo veislinį bulių, kuriuo naudojosi apylinkės ūkininkai, norėjusieji pienin-gesnių karvių užsiauginti. Pažanga, ar ne?

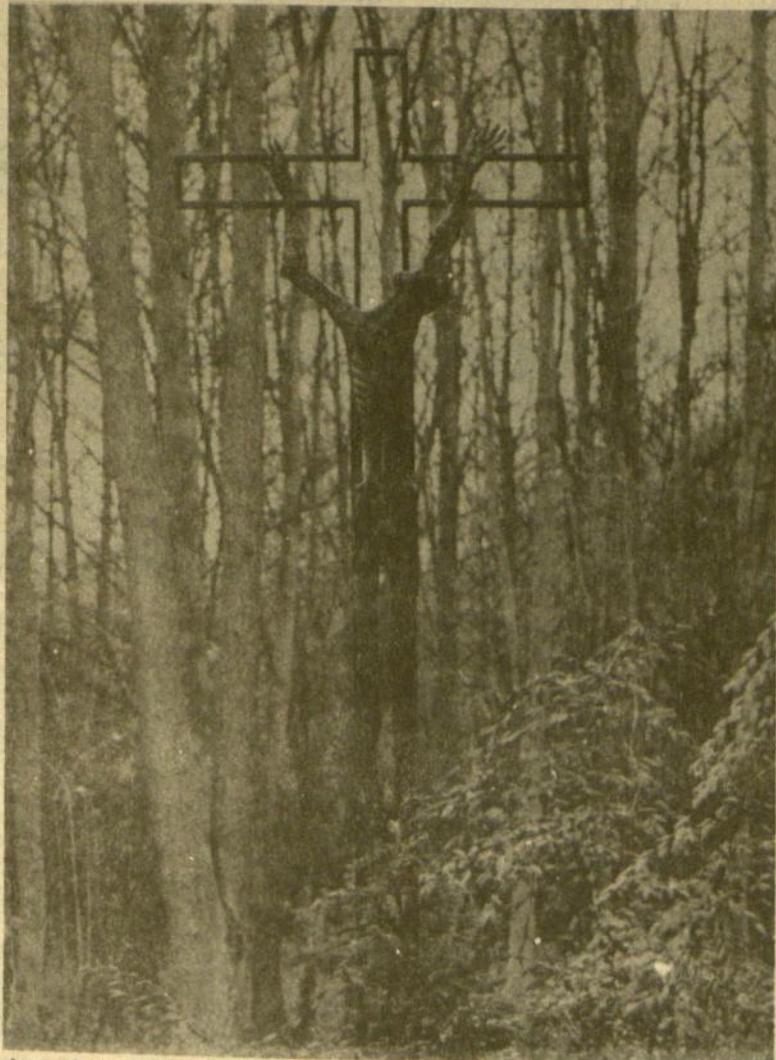
Kai dėl judinimo, tai labai atsiprašu, jei kas net šitokius dalykus matytų. Lietuva nebuvo tobula valstybė; tai tiesa, kurią gali bandyti ginčyti tik užsispyrę tautiečiai arba tokie, kurie iš principo yra įsimylėję tik vieną spalvą, būtent, baltą. O kokia ji buvo, anot Vaižganto, šokia ar kiek kitokia, ji buvo mano ir visų mūsų Lietuva. Taigi ir mano knygos daugumas veikėjų net ir nesiskundžia, kad ji negera. Tempia, ką likimas jiems paskyrė, ir gana. Kai kurie ir iš tų prastaičių gyvenančių dažniau piktesnį žodį pasako dėl kaimyno nusukto pūro ar lito, bet ne dėl prezidento, ministerių ar valdininkų. Deja, „Beragio ožio metuose“ yra keletas asmenų, kurie dirba pogrindyje ir nepakenčia valdžios. Bet Lietuvoje juk ir tokių buvo.

Man būtų naujiena, kad šaipausi iš tautiškai kilnių dalykų. Štai Ignacas eilėraštį atsakinėja tik stovėdamas, nes jam poeto žodžiai atrodė tokie lyg ir šventi, nežemiški. Karalevičius tiesiog dievina savo miestą. Ak, ne vienas yra toks atvejis, kai veikėjai parodo, kad jie myli Lietuvą, brangina tautinius dalykus.

O gal kai kas pasigenda patriotinių deklamacijų? Viešpatie, apsaugok mane nuo jų! Kai išgirstu ką nors didžiulijantis savo patriotiškumu, man visada būna nesmagu klausytis. Dirbk, velnio vaike, darba, kuris rodytų, kad tu atlieki pareigą, o ne šūkauk! — štai kokia mano nuomonė. Diena iš dienos skaitau gyvenamojo krašto laikraščius. Daug kas tame krašte padaroma, bet žodis patriotizmas buvo pradėtas minėti tik ryšium su Falklando karu. Keliasdešimt metų niekas patriotizmu nesididžiavo, tarytum tokio žodžio net žodyne nebūtų. Mes, tiesa, mėgstame patriotizmu operuoti.

O kai dėl galimo kaltinimo, kad savo knyga pasitarnausiu komunistų propagandai, tai nežinau, ar čia man stebėtis, ar juoktis, ar jau pradėti verkti. Kai kas juk viešai yra reikšęs, kad savo „Tūboto gaidžio metais“ taip pat esu pasitarnavęs komunistinei propagandai. Taip jau mūsųose yra. Kad tik truputį kas ne pagal kurio nors lietuvių skonį, nusiteikimą ar ne pagal jo plauką, tai, žiūrėk, tuoj ir teškia: pasitarnauji bolševikams! Banalu, įkyru, nuobodu, bet, matyt, kai jau įsikandom kartoti, tai nebegalim sustoti. Galėčiau šia proga nurodyti vieną pavyzdėlį, kaip kartais tokie kaltinimai atrodo ir kokių pasekų jie turi. Va, prieš porą metų mūsų čia saloje per

(Nukelta į 2 psl.)

Antoniucci Volti

Kryžius
Moulin de Vauboyen koplyčia

Pokalbis su Kazimieru Barėnu

(Atkelta iš 1 psl.)

„Beragio ožio metų“ poli-
laikraštį lietuviškų vietinių
vadovų buvau išvadinęs šio-
kiu ir tokiu ir dar pasitar-
naujančiu Sovietų Sąjungai.
Dėl to, kad straipsnyje išdė-
sčiau Londone veikiančių
prolenkiškų federalistų mums
nepriimtinas unijines idėjas ir
pasitūliau D. Britanijos Lietu-
vių Sąjungai nebeatstovauti
lietuviams tame sąjūdyje. Dėl
tokių naivių kaltinimų net
keliose suvažiavimuose
triukšmo buvo net su kaupiu.
Ne aš tą triukšmą kėliau, bet
tautiečiai, kuriems toks
kaltinimas, matyt, atrodė kvai-
las. Bet ir tai dar ne viskas.
Žalos lietuviškiems reikalams
pridaryta pakankamai.

Jeigu dabar mano knygoje
kam nors nepatiks, kad vaizuo-
ju gerus ir ne tokius gerus
atkininkus, ir kamininkus, ir
net komunistus, tai ką gi aš
galėčiau pasakyti? Lietuvos
gyventojai nebuvo pagal vieną
kurpalį sutverti. Buvo visai
galvojančių ir veikiančių, kaip
ir visame pasaulyje. Simtas
rūšių kvietkelių! — anot Mao-
cetungo. Taip buvo, gal taip ir
reikėjo, o jei ir nebūtų reikėjo,
tai kur tu juos padėsi, kaip
sako vienas Pulgio Andriūšio
„Tipelio“ veikėjas.

— Nežiūrint to, visi valdžios
žmonės, su kuriais susiduria
„Beragio ožio metų“ herojai,
yra vaizduojami kaip buki
biurokratai, besirūpinantys tik
savo karjera ir nerodantys
jokio žmoniškumo savo pavai-
dinimams. O mes savo valdinin-
kus buvom pratę vaizduoti
idealistais, nuosirdžiais savo
krašto gerovės kėlėjais. Ar
knygos tonas išreiškia ir Jūsų
asmeninę nuomonę apie nepri-
klausomybės laikotarpį bend-
rai ir apie Smetonos valdžią
specifiškai?

— Ar ir šitie užklūtų?

Pareigūnų, valdžios žmonių
mano knygoje, rodos, kaip ir
nėra. Tasai saugumietis, kuris
Ignacą pašokdino už šautuvą,
Gasiūnienės auskinius susipylė
į kišenę dar tada, kai dar
nebuvo kaip reikiant susikū-
rusi valdžia. Sauvaliavimu
pasitaikydavo ir šiek tiek
vėliau. Mano gimtojoje apylin-
kėje anuomet siautėjo pora
plėšikų: čia jie prie miško
viename vieškelyje sustabdo,
būdavo, vakare iš turgaus
važiujančius žmones, čia kita-
me. Kriminalinė policija
saugojo, gaudė, bet jai nesi-
sekė. Istorija baigėsi, kai viena
vakarą vienas jų užėjo į kaimą,
kažko prašė, bet pasirodė įtar-
tas. Bėgantį jį vijosi šaulys
Stasiūnas, bene basyl rankose
laikydamas. Plėšikas tą vyrą
nušovė, bet buvo suimtas. Kiek
tame kaime jis gavo — nežinau.
Nugabentas į kitą kaimą,
jis pamažu buvo daužomas
turbūt visą naktį. Užmušė jį
vyrai maždaug taip, kaip
aname Vienuolio apsakyme,
paskui nuogą nugabeno ir
valdinį mišką ir netoli vieške-
lio užkasė liekne, ir bailesni
apylinkės žmonės bėgsta-
davo, kad kartais tas nuogalis
nepasivaidentų kada priete-
moje.

Niekas nei tardė, nei ką, tų,
kurie jį užmušė. O valstybėje,
aišku, net ir plėšiko, žudiko
piliečiams niekur nedera
patiems likviduoti.

„Beragio ožio metų“ poli-
cininko Pažeros turbūt nėra ko
įskaityti net ir į biurokratus.
Tamsus bernelis, kuris gavo
tokį darbą, ir iš jo nebūtų ko
norėti didelių idealų. Tokiam
šmikiui ir aš tikriausiai nepa-
duočiau rankos, net ir rizikuo-
damas netekti tarnybos.

Kai dėl saugumo viršininko
parniečijaus, tai nepatenkin-
tieji turėtų laikyti jį labai
teigiamu. Jis gi valstybę gina,
rūpinasi jos saugumu! Būtų
tiesiog keista, jei tokias parei-
gas einas žmogus rodytų
švelnumą. Jei jis toks būtų, tai
apie jį būtų galima labai švie-
sų romaną rašyti. Tikrai
greičiausiai vyriausybė tokio
nelaikytų saugumo viršininko
pareigose, nes per tą gerumą
jis ir jokių suokabininkų nesu-
gaudytų, ir per jo žioplumą
valstybė nuo perversmų
neapsigintų...

Sakote, kad valdininkus
buvom įpratę vaizduoti idealis-
tais, nuosirdžiais krašto gerovės
kėlėjais. Nežinau, ar moky-
tojus įskaitytumėte į
valdininkus. Jeigu taip, tai
mano Akelis yra ir žmonišku
dvasiniu veidu, ir iš viso teigiamas
idealistas.

Kiek abejočiau dėl to, ar iš
viso valdininkus reikia laikyti
kokiais nors išskirtiniais kra-
što gerovės kėlėjais. Jų pareiga
yra atlikti jiems pavestą
darbą. Jeigu visi jį pavyzdin-
gai atlieka, tai valstybė ir juda
ten, kur nori. O tą valstybės
tikslą nustato juk ne valdinin-
kai, bet politikai. Valdininkai
tik vykdo, vieni rūpestingai,
kiti biurokratiškai, tretai gal ir
savanaudiškai.

Romane neturėjau tikslo
specifiškai kritikuoti kurį nors
režimą. Rašiau, kaip man atro-
dė, kaip supratau, kaip buvo.
Rodos, mano pavaizduotasis
nepriklausomybės laikotarpis
yra pakankamai margas, ne
vienspalvis. Tokį margą ir
norėjau pavaizduoti.

Tačiau jeigu jau tiek daug
priekaištų ir nepasitenkinimo
kyla dėl tos mano knygos, turė-
čiau (atsiprašydamas, kad tik,
saugok, Viešpatie, ko nors
neužgauchiau!) imti abejoti, ar
tik mūsiškis skaitytojas nėra
per daug primityvus, kuris
nepajęgia nieko stipresnio su-
virškinti. Mano galva, reikėtų
nors retkarčiais ir riebių ir
sūrių lašinių užtašyti su rupia
juoda duona ir svogūnu ar
česnaku.

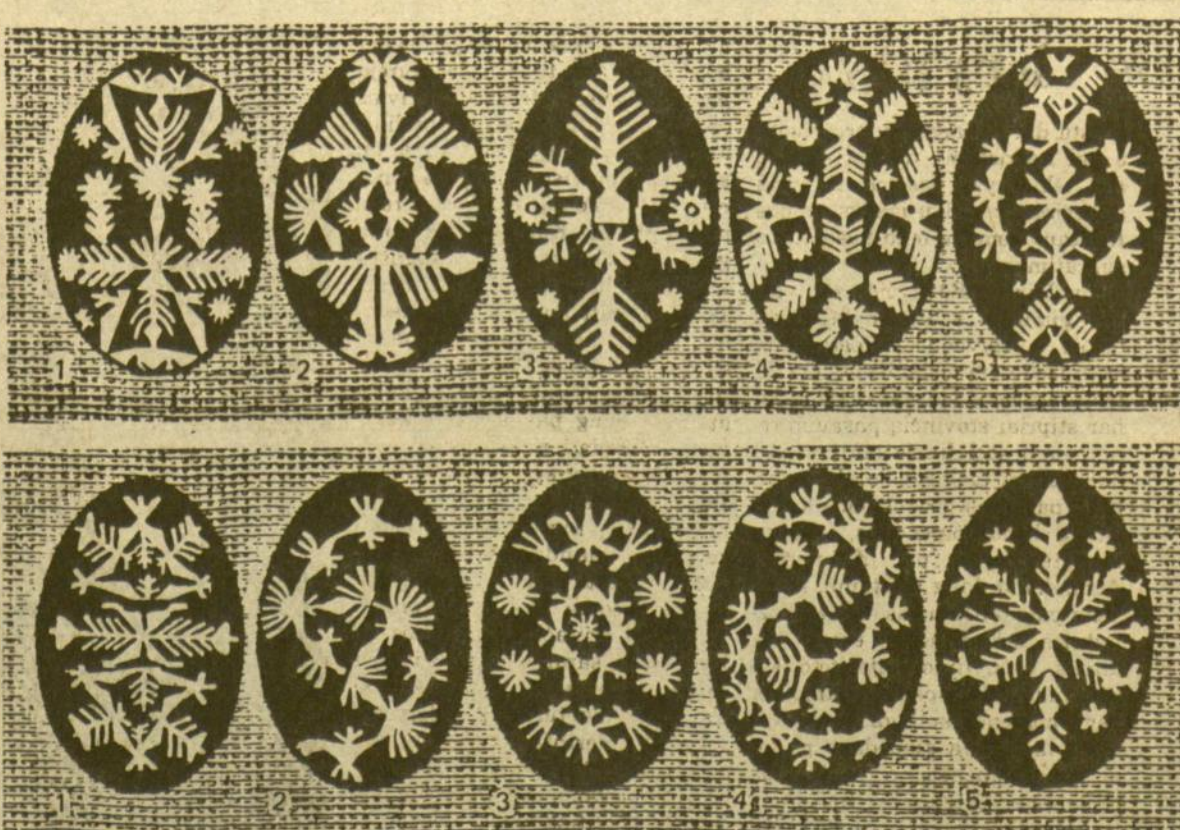
Drįčiau sakyti, kad tas
skaitytojas turbūt niekada
nebuvo paėmęs į rankas G. G.
Marquezo, G. Grasso, W.
Faulknerio, E. Canetti, S. Ruš-
džio, primenant tik kelias
pavardes. Tų puslapiuose
saldinių nė kvapo nėra, bet jų
knygos eina per pasaulį be
jokių parapinių priekaištų.

— „Beragio ožio metų“ hero-
jus paskutiniame puslapyje
mus palieka, vokiečių tankams
išvežant sovietus. Ar galima
tikėti, kad tas „beragis“
Kaušpėdas dar sugrįš į mūsų
tarpą trečiuoju šios romanų
serijos tomu?

— Rašiau vis po truputėlį,
rašiau, bet prieš kurį laiką gal
laikinau, o gal ir su visam,
kažkur pamečiau entuziazmą,
tai taip ir pats nežinau, ar
tas „beragis“ Kaušpėdas dar
grįš.

Be to, jeigu sakote, kad jau ir
dėl šio beragio tiek priekaištų
ir kaltinimų man yra ar būtų,
tai panašios padėties gal
susilaukia ir dar viena kny-
ga parašęs. Didžioji jos dalis
būtų skirta gyvenimui svetur
pavaizduoti, o jis irgi nėra nei
idealus, nei vienspalvis.
Remdamasis gražiai skamban-
čiomis lietuviškų veiksmų
rezoliucijomis, be abejo paskai-
tomo romano neparašys.

Bet tai tik be kita ko. Rašy-
mas iš tikro nepriklausys nuo
tų priekaištų man. Greičiau tik
nuo entuziazmo, ar dar sura-
siu jį kur nors.

Išskutintų margučių raštai Antano Tamošaičio knygoje *Lithuanian Easter Eggs* (Toronto: Lietuvos Tautodailės institutas, 1982), p. 57 ir p. 66.

Lietuviškieji margučiai

Antanas Tamošaitis, LITHUA-
NIAN EASTER EGGS. Toronto: Lit-
huanian Folk Art Institute, 1982. 216
psl. Kaina 23 dol. Gaunama „Drauge“.

Gera knyga į namus turi ateiti
kaip laukiamas svečias ir likti il-
gamečiu draugu. Po pirmojo susi-
tikimo džiaugsmo pramatome dar
daugelį bendrai praleistų valan-
dų. Tokiais draugais lieka taiklių
žodžių, judrių minčių ir meno kū-
rininių leidinių.

Nors aplamai visi didžiojo
savo lietuviškąja tautodailė, iki
šių išieivijoje nebuvo išleista nei
vieno apžvalginio leidinio, kuris
išsamiai nušviestų trapią ir nepa-
tvartą liudies meno šaką — mar-
gučius. Tad imant Antano Tamo-
šaičio *Lithuanian Easter Eggs* į
rankas, jaučiasi maloni įtampa,
kad pagaliau bus galima pasi-
džiaugti dėmesiu šiai laiko ir gam-
tos dėsnių dažnai naikinamai tau-
todailės šakai.

Neapsivilame. Knyga įspū-
dinga, svaraus formato, suside-
danti iš 80 psl. tekstinės — iliustracinės dalies ir apie 135 psl.
spalvotose iliustracinėse medžia-
gos, su atskira dalimi, skirta bib-
liografiniai, indeksui ir iliustracijų
identifikacijos sąrašams.

Įvadinis tekstas nušviečia kiau-
šinio svarbą ir įtaką istorijoje. Pe-
reinama į skyrių, aprašantį lietu-
vių priešvėlykinį pasirodymą,
tradicijas, margučių marginimo
eigą. Idomus skyrelis apie išskuti-
nėtų margučių ornamentiką ir jos
raidą. Gausi balta — juoda ilustra-
cinė medžiaga iškelia liudies me-
nininkų išradimą ir kantiybę.
Seka skyrelis, skirtas margučių
marginimo metodui. Čia taip pat ap-
turi dailios ir raštų laipsniškai au-
gantį imantrumą iliustruojančios
medžiagos. Artimiausio bestidijuo-
jančios šios liudies meno šaką, pa-
trauks skyreliai, skirti margučių
raštų ir marginimų tematikai ir iš-
marginimų sudėstymui, grupavi-
mum ir apipavidalinimui. Mato-
si, kad autoriaus įsigilinta ir iš-
marginimų raštų sudėtį, ryšį su
gamta ir aplinka ir išsivystymą
nuo paprasčiausių iki painių jung-
tinių formų. Toliau autorius pri-
stato turtingą žinių rinkinį apie
Vėlykų ir Sv. Jurgio švenčių tradi-
cijas, ritualus, žaidimus, dovanų-
jimo papročius, margučių dažy-
mą, namų margučiais puošimą ir
t. t. Vaizdžiai ir smulkiai skaityto-
jui pristatomas gausus ir įdomus
žinybas.

Turint prieš akis tokį įspūdingą
istorinių, tautosakinių ir liudies
meno žinių rinkinį, nereikia pri-
miršti ir šiam leidiniui taip
krūpščiai surinktą ir paruoštą
ilustracinę medžiagą. Autorius su
bėgaliniu atsėdėjimu yra surinkęs
įvairioms vietovėms būdingų mar-
gučių piešinių rinkinius ir juos pa-
teikia skaitytojui pasigėrėti ir gali-
mai pasinaudoti. Kai kurių
paskirų menininkų darbai prista-
tomi fotografijomis.

Rūpestingai ir su malonumu
knygą perskaičius, vis tik kyla
klauskimas, kokiam skaitytojui ši-
tas dailus ir turtingas leidinys yra
skiriamas? Jaunesnių kartų lie-
tuviams tai puikus informacijos ir
etninio pasididžiavimo aruodas.
Lygiagrečiai, knygos išleidimas
angli kalba padaro ją prieinamą
ir mokslininkams tyrinėtojams —

folkloristams. Eilinio skaitytojo
knygos apipavidalinimas netruk-
dys, tačiau informacijos ieškan-
čiam menotyroš žinovui gali iš-
kilti tam tikrų keblumų knyga
naudojantis. Visų pirma, nume-
rius įspūdžiantį puslapio vidu-
rinį pakraštį skaitytojas yra ver-
čiamas be reikalo vartyti knygą.
Surašius informacijas (vietovę,
menininką, laikotarpį) tuojau po
ilustracija ne tik palengvintų in-
formacijos perdavimą skaitytojui,
bet tuo pačiu pabrėžtų surinkto-
sios medžiagos įvairumą ir išsa-
mumą.

Tekstas paruoštas lengva, vi-
siems prieinama kalba. Kai kur
žaismingai prasišviečia autoriaus
pasakotojo talentas. O vis tik tek-
stą pastebėti, kad gan ryškiai jau-
čiasi tvirtos redaktoriaus rankos
stoka. Ne pats informacinis turinys,
o jo kiek netobulas sugrupa-
vimas suskaido testinumą. Skyre-
lių išdėstymas galėtų būti logi-
škesnis. Sakykim, margučių
dažų gaminimas turėtų būti jungi-
amas prie marginimo raštų sky-
rių. Skyrelis apie prityrusius mar-
gučių margintojus yra mielas ir
įdomus, bet daugiau pramoginis,
ir galėtų būti perkeltas į teksto pa-
baigą. Taip pat informacija apie
marginimo stiliaus nutolimą nuo
autentiškumo priklauso pabaigai.

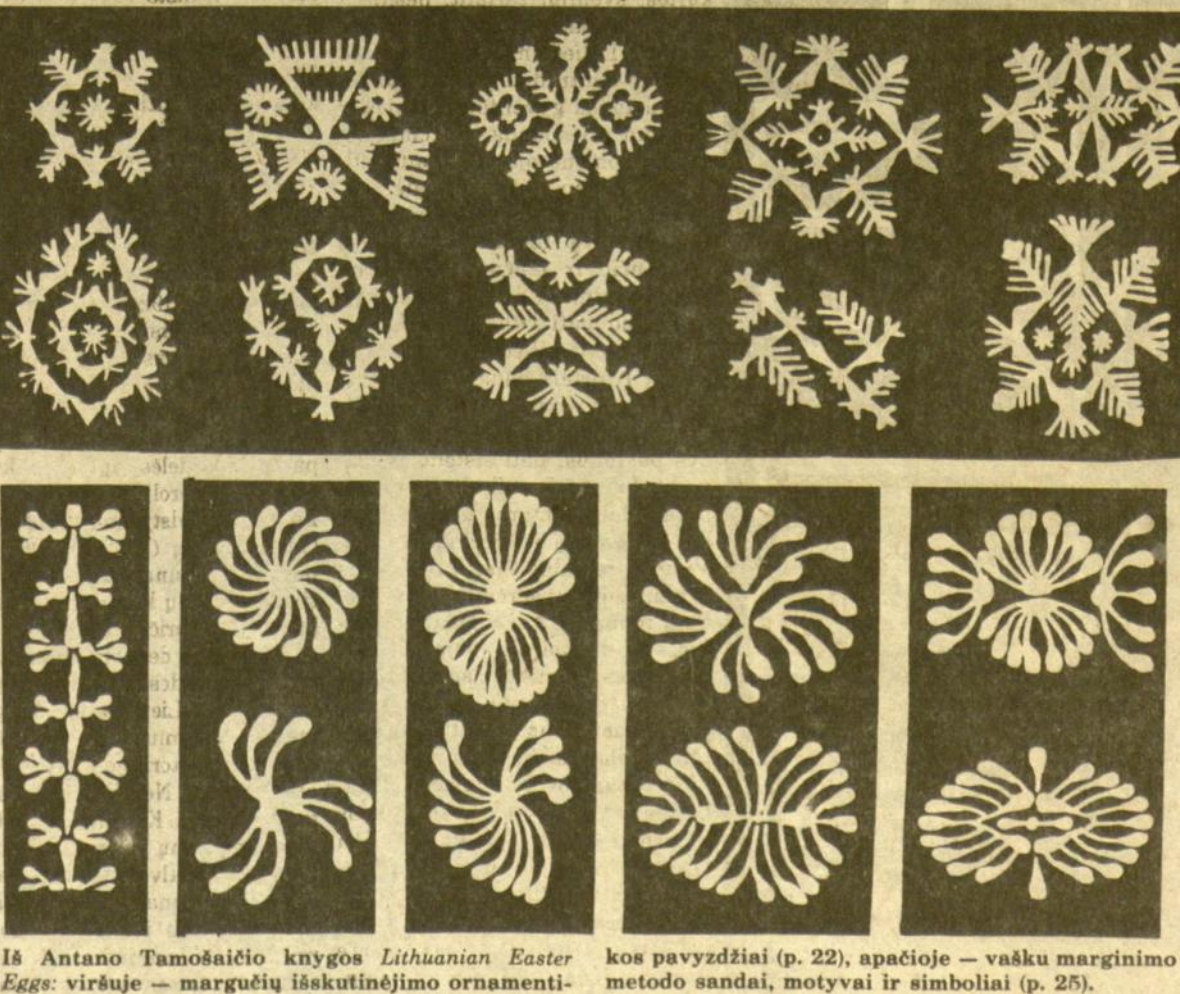
Kai kur kartojasi panaši medžia-
ga. Skyrelis „Introduction — Eggs
and Easter Eggs Margučiai“ ir
„Eggs and the Easter Egg Art“ ga-
lėtų būti konsoliduoti. Sv. Jurgio
šventės aprašymas turėtų būti po
pagrindinės dalies, t. y. Vėlykų.
Kiek pertvarkius teksto išdėsty-
mą, gautųsi dar tvirtesnis kokybi-
nis įspūdis.

Vertimas iš vienos kalbos į kitą
retai pasiseka, be kabliukų. Sun-
ku išvystyti tobulą sklandumą ir
žodyną tikslumą. Aplamai —
darbas pavykęs, tačiau reikėjo vis

tik atkreipti didesnę dėmesį į žo-
džių prasmės perdavimą. Pvz. psl.
50, Vėlykė — „the Easter nanny“
turėtų būti „the Easter granny“;
psl. 38 lineliai — „linen“ — turėtų
būti „flax“; psl. 69 „Biblical holi-
days“ — tiksliau būtų „Church Ho-
ly Days“; psl. 35 „...while on the
rooftop stood a small wooden horse“
neperduoda žirgelių vaizdo.
„Pasitaiko ir gan miglotų išsireiš-
kimų, kaip pvz. psl. 22 „The art of
the Easter egg was guided by a
purely abstract and wholly unre-
alistic artistic tradition“.

Per daug drąsus kai kurių žo-
džių naudojimas veda prie neigiam-
mo įspūdžio, ko autorius vargu ar
sieki. Žodis „superstition“ sukelia
tamsuomenės vaizdą, o „sorcery“
savime sugestuoja tikėjimą
piktomis dvasiomis ir raganavi-
mu. Kai kur tikrai daug tiksliau es-
minę papročius ir ritualus prasmę
nusakytų žodžiai „custom“,
„folklore“, „communal tradi-
tions“, „magic ritual“, „folk-tale“,
„old belief“, „charm“ ir panašiai.

Pasigendų vieno kito sakinio, su-
jungiančio praeitį su dabartimi.
Sodžiaus menas yra puiki praei-
ties dovana dabarties ir ateičiai.
Nė vien muziejuje, raštuose ir
privačiuose rinkiniuose yra tų pir-
mykčių margučių atžalų. Tiesa,
nebevertiname beržo lapelių ir
alksnio žievėlių, bet margučių tra-
dicija yra gyva ir reikšminga mū-
sų išieivijoje. Žodis antras šia lin-
kme būtų anglų kalba skaitančiam
sudaręs teisingesnį vaizdą apie
praeities valstiečių kūrybingumą
įtaką savo šaknų neatsisakan-
čioms išieivijos kartoms. Pravartu
būtų buvę parodyti ir daugiau da-
bartinių margintojų darbų. Reikė-
tų nepamiršti, kad praeitis, kuri
neleidžia atžalų, į ateitį, tampa
mokslinei vertinga ir gerbtina,
bet vis tik nepaneigiamai statiška
archyvinė relikvija.

Iš Antano Tamošaičio knygos *Lithuanian Easter Eggs*: viršuje — margučių išskutintinio ornamentis —

kos pavyzdžiai (p. 22), apačioje — vasku marginimo metodo sandai, motyvai ir simboliai (p. 25).

Kertinė paraštė

(Atkelta iš 1 psl.)

ranka atitolusiems ar nus-
tumtiesiems, rimta parapinių
vienetų globa visiems jai pri-
klausančioms, tolerancija as-
menims bei žmonių jungi-
niams.

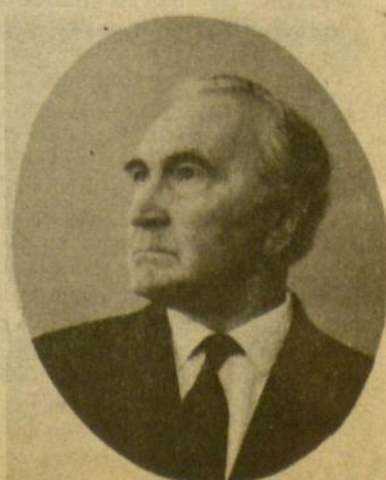
Vėlykos — ne tik istorinė
šventė, bet dar labiau šventė
tų, kurie, tikėjimo akimis
matydami tikrai Prisikėlusįjį,
drįsta pakelti savo galvą ir šir-
dį.

Antanas Saulaitis, SJ

Juozas Gučiaus prisiminimai

Prieš penkerius metus, 1978 m.
vasario mėn. 22 d. Adelaidės,
Australijoje, lietuvių koloniją ap-
lėkė nemaloni žinia: mirė Juozas
Gučius, režisierius, Teatro studij-
jos įkūrėjas, visuomenininkas.

Jo pasitraukimas iš gyvyjį tar-
po buvo skaudus ne tik jo žmonai
A. Binkevičiūtei-Gučiuvienei,
giminėms, bet ir visai Adelaidės
lietuvių seimai, kuriai kaip įvai-
riaspalvė asmenybė buvo gerai
pažįstama, o lietuvių tauta, jame
nustojo dar vieno didelio kultūri-
ninko.

Juozas Gučius
Nuotrauka A. Budrio

Lietuva Juozą Gučių pažinojo iš
radio vaidinimų, kurių nemažai ji-
sai sukūrė ir juos režisavo. Jo pa-
rašyta „Golgota“ daug metų bu-
vo transliuojama kiekvieną Didįjį
Penktadienį. Daugelis vaikų,
kaip „Krikštas“ arba „Te Deum
laudamus“, „Kryžių papėdėje“,
„Ateina Žmogaus Sūnus“, „Užga-
venės“ turėjo pelnyto pasisekimo.
Ir ne vien proginius radio vaidi-
nimus jis rašė ir režisavo, bet ir
lietuvių ar klasikų autorių veika-
lus pritaikė radiofonui. Vokietijo-
je prisidėjo prie kultūrinio gyve-
nimo Detmole, organizuojant
operos „Sevilijos kirpėjo“ pasta-
tymą ar atskirų koncertų ir gast-
rolių įvykdymą.

Įsikūręs Adelaidėje Juozas Gu-
čius savo kultūrinę ir visuomeni-
nę veiklą daug įnešė išieivijoje lie-
tuviškos išlaikymo aruodas. Jo
suorganizuota Dramos studija
Teatras su spektakliais vietoje ir
kitose lietuvių kolonijose ne kartą
praskaidrino nuotaikas. Jisai
dalyvaudavo literatūros vakaruose,
skaitydamas savo parašytus
kūrinius, ar interpretuodamas
svetimus autorius. Jam nesveti-
ma buvo ir visuomeninė svarbi bei
reikalinga pagalba, kuriantis
Adelaidėje. Gerai suprato organi-
zuoto visuomeninio gyvenimo rei-
kalingumą, lietuvių namų svarbą
ir kitokių opų to meto bėgimųjų
reikalų reikšmę. Visuomet prisi-
dėdavo prie visuomeninių darbų.

Daug dirbęs su jaunimu Teatro
studijoje paliko gražius rezultatus.
Šiandien jo auklėtiniai reikšiasi
Adelaidės scenoje ir dalyvauja
įvairiomis progomis ar tai litera-
tūrinuose vakaruose, ar visuo-
meninio pobūdžio renginiuose, at-
likdami programą.

Minint šio penkmečio liūdną su-
kaktį, prisimename Juozą Gučių,
kaip ypatingą asmenį, kuris, nesigarsindamas savo darbais, atida-
vė duoklę lietuvių kultūrai ir bu-
vo giliai tikintis ir religingas
žmogus, to nedemonstruodamas.
Ilgos ligos išvargintas ir aprūpin-
tas šv. sakramentais, užmigo Vieš-
patyje.

Lietuvos Valstybinio radiofono
istorijoje Juozas Gučius užima at-
skirą tos istorijos lapą ir yra vie-
nas iš tų asmenų, kurie suprato jo
svarbą.

Vitalis Zukauskas

Povaticaninės teologijos kryptys

ALGIMANTAS KEZYS

nojoje, kur buvo sunkioji, kur mažoji nuodėmė. Seksualiniuose dalykuose buvo tik didžiosios nuodėmės — „nulla parvitas materiae“, skrybros buvo absoliučiai uždraustos, baudžiamos ekskomunika (dabar išplėsta anuliacijos ir sąvoka ir praktika). Esu tas, kuris iš sakyklos turėdavau įrodinėti, kad penktadienio pasninko sulaužymas buvo sunkioji nuodėmė. Gaila, kad jau nebeturiu savo kursų užrašų. Galėčiau šį tezių sąrašą gerokai prailginti. Nenuostabu, kad užėjus povaticaninių studijų bangai, kuri į tuos klausimus pažūrėjo skirtingai, ne vienam iš naujai įšventintų kunigų pasidarė nebeaišku, ko laikytis ir ką būtų. Iš mano klasės, kurioje buvo 40 naujokų, išliko kunigystėje vos keliolika. Ir tą apsisprendimą keisti gyvenimo būdą nereikėtų laikyti lengvapėdyskumu ar lengvėsno gyvenimo ieškojimu, bet kaip neišvengiama konfrontacija, kai kuriems sudrebinusią patį jų tikėjimo pagrindus, ir kilusią iš pasikeitusio teologinių tiesų supratimo.

Štai keletas stambesnių, iki šiol mano užtikti, povaticaninės teologijos pasirinktų krypčių. Yra aiškiai kiek pasikeitusi pažiūra į patį krikščionybės steigėją — Jėzų Kristų. Kaip anksčiau į Jį buvo žvelgiama daugiau iš Jo dieviškosios pusės, pabrėžiant Jo Dievystės atributus, Jo Majestotą, visagalybę, taip dabar Jis svarstomas daugiau kaip žmogus su savo žydiškąja istorija, su žmogiškosios savo padėties ribotumais. Dabar yra matoma, kad prieš Jį tapo Kristumi, Jis buvo Jėzus. Atvirai nagrinėjami jo apokaliptiniai įsitikinimai Edward Schillebeeckx Jėzuje įžvelgia apokaliptinį pranašą, kuris skelbė greitą pasaulio pabaigą. Jis daro išvadą, kad Parousia (t. y. greitos pasaulio pabaigos skelbimas) buvo visos Bažnyčios motina. Tokios prielaidos išryškina Jėzaus asmenį kitokioje perspektyvoje, negu priešvaticaninėje teologijoje, kada Naujo Testamento užuominos apie greitą pasaulio pabaigą buvo sąmoningai slopinamos. Be to šv. Rašto tyrinėtojai (ir katalikai) tyrinėja ir mąsto, kokia prasme Jėzus vadintas Dievo Sūnumi (pvz. John McKenzie). Kristaus iškilimas į pre-egzistenciją pačiame Naujajame Testamente įvyko gana vėlai — pačioje paskutinėje evangelijoje (šv. Jono). Ką visa tai reiškia mūsų dogmoms apie

Kristų dar nebaigta suformuluoti, o gal nedrįstama aiškiai skelbti. Bet sėklos yra pasėtos, iš kurių anksčiau ar vėliau išaugs naujas Kristaus asmens ir jo pašaukimo supratimas.

Siuolaikinę Bažnyčios santvarką, gimusią krikščionybės pradžioje, išgyvenusią persekiojimus, išsilaisvinusią, išaugusią iki politinės jėgos viduramžiais ir dabar stipriai stovinčią pasaulio religinėje ir socialinėje santvarkoje, dabartiniai teologai bando lyginti su pačiomis pirmosiomis krikščionių bendruomenėmis, įsikūrusiomis tuoj po Kristaus. Atrandama daug skirtumų, kurių bene pats didžiausias, liečias bažnytinės organizacijos esmę, yra kitoks bažnytinio autoriteto supratimas. Pirmosios tikinčiųjų bendruomenės sprendžiamoji vadovavimo galia glūdėdavo pačioje bendruomenėje, o ne kokioje centrinėje įstaigoje. Susidarius krikščionių vienetams pats išrinkdavo savo vadovus, kurie rūpindavosi vieneto gerove, o susirinkus visiems tas pats vadovas vadovaudavo ir eucharistijos liturgijai. Šie vadovai — kunigai buvo nuolatos keičiami, kaip kad dabar daroma demokratinuose susibūrimuose, ir buvo atsakingi pačiai bendruomenei. Pasaulinio masto bažnytinėje santvarkoje, kurią dabar turime, nėra įmanoma apsieiti be centrinės vadovavimo įstaigos. Ji yra reikalinga vienybei palaikyti ir valdyti. Ji išliko. Bet pasikeitimų turi būti, palapsnui decentralizuojant dabartinę Bažnyčios vadovavimo sistemą ir duodant daugiau svorio pačiai tikinčiųjų bendruomenei, negu iki šiol buvo jai duodama.

Studijose apie kunigystę (pvz. E. Schillebeeckx veikale *Ministry*) paaiškėjo, koks didelis, galimas sakyti, esminis posūkis amžių slinkytu buvo pačios Bažnyčios padarytas kunigystės sampratoje. Pagal šį autorių turime dvi skirtingas kunigystės tradicijas, vieną ir kitą trukusias Bažnyčios istorijoje po tūkstantį metų. Abi jos Bažnyčios gyvenime buvo pilnai įsipilietinusios, nors esminiai skirtingos. Per pirmąjį tūkstantmetį kunigystė buvo bendruome-

ninė. Tai reiškia, kad kunigas galėjo būti tik tas, kuris turėjo bendruomenės užnugarį. Privati (arba kitaip vadinama absoliuti ar ontologinė) kunigystė yra ta, kuri teikiama asmeniui ir be bendruomenės. Tokia kunigystė turime šiandien. Kunigas yra kunigas, nesvarbu ar jis yra susirišęs su tikinčiųjų bendruomene, ar ne. Tokia privati kunigystė Kaledono bažnytiniame susirinkime (5 šimt.) buvo paskelbta negaliojanti. Ji įsigalėjo viduramžiais, kada atsirado daug pašaukimų į kunigystę, daugiau negu reikėjo esamoms bendruomenėms aptarnauti. Buvo pradėta šventinti į kunigus net ir tuos, kurie neturėjo bendruomenės mandato. Pamažu įsigalėjo privati, nuo bendruomenės nepriklausoma kunigystė, pradėta laikyti privačios šv. Mišios. Ši kunigystės samprata išliko iki šių laikų. Dabar keliamas klausimas, kaip šias dvi turimas kunigystės teorijas suderinti. Kuri bažnytinė tradicija turėtų turėti pirmenybę? Turint galvoje, kad krikščioniškasis autentiškumas krypta į ankstyvesnius Bažnyčios amžius, galima būtų laukti, kad privataji kunigystė, kuri pirmaisiais amžiais buvo visai nepažįstama ir nesuprantama, turės irgi šiek tiek pasiduoti, padaryti vietos bendruomeninei kunigystei. Gal bus atsakyta sukomercintos, privačios liturginės praktikos, kunigų ir pasauliečių ribos nebebus taip ryškios, o kunigų taip pat niekad nestoks, nes vienam pabaigus savo tarnavimo laiką, jo vieton bus skiriamas kitas.

Dėl vietos stokos daugiau temų nekelsiu. Bet būtų galima panašiai aprašyti dar daugelį kitų, pvz. pagyvėjusį šv. Rašto temų aiškinimą — apie jo istoriškumą, įkvėpimą, autorystę, tuometinių bažnyčių rolę formuluojant įvairius posakius ir pasakojimus, Kristaus ir mūsų kūno prisikėlimą, apie žmogaus neklaidingumą ir t. t. Visur galima užtikti šviežių, anksčiau gal tik su baimė minėtų, niuansų, kurie tačiau yra taip reikalingi sąmoningam tikėjimo išgyvenimui. Nors galima tikėti, kad šie naujieji vėjai būtų pradėje pūsti ir be Vatikano II paskatinimo, tačiau su tuo paskatinimu jie pradėjo pūsti anksčiau ir stipriau.

Naujos knygos pirmu žvilgsniu

Gintaras Tautvytis, *Gyvenimas okupuotoje Lietuvoje: komunistų propaganda ir tikrovė*. Chicago: Pasaulio lietuvių archyvas, 1982. 230 psl. Kaina — kietais viršeliais 10 dol.

Šios knygos rankraštis prieš kelėtą metų gautas iš Lietuvos. Nežinomas autorius užsibrėžęs parodyti, kaip veikia komunistinė sistema realybėje, lygina oficialią sovietinę retoriką su žmonių patirtimi Lietuvos mieste ir provincijoje. Daugiausia dėmesio skiriama ekonominei darbininkų padėčiai Lietuvoje (atlyginimų ir pragyvenimo išlaidų santykiui) bei ekonominio ir socialinio aprūpinimo akivaizdžioms spragoms, kurios, švelniai tariant, nesiderina su kompartijos skelbiama programa. Paliečiama ir mokslinio ateizmo kontradikcijos bei vykdoma Lietuvos gyventojų minties ir tikėjimo prispaudo. Karčiais žodžiais komentuojama komunistinio gyvenimo viešoji moralė.

Knyga parašyta kiek aistringai — tai metų metais susikaupęs mastancio ir jaudinčio asmens pasipiktinimas ir apgailėstumas, kad pati valstybė vykdo ir teisiną savo piliečių prievartavimą ir, įvairiais būdais apsunkindama jų gyvenimą, jį griauia. Išraiškos būdą šiam pergyvenimui bus pasiūliusi pati sistema — savo kartojimu, kad ji vienintelė rūpinasi darbo žmonių gerove ir veda visuomenę į laimingą rytojų. Vidinis reikalas šias pretenzijas demaskuoti apsprendė rašto pobūdį ir formą. Tai aiškiai polemika, ne moksliniu objektyvumu parašytas, kritikos savo paties pozicijai netaikantis veikalas. Šį įspūdį sustiprina ir autorius dažnai naudojami tiesioginiai kreipiniai į partijos pareigūnus. (Retkarčiais skaitytojo simpatijos autoriaus „bylai“ net gali pradėti vesti: pav., ar lauke bežaidžiančių vaikų keliamas triukšmas, kurio autorius, atrodo, itin nemėgsta, irgi priekirtinas prieš komunistinės sistemos neigiamų išdavų? Tas pats pasakytina

ir dėl jaunų žmonių, nebesilaikančių prieškarinio vynuogių valgyimo etiketo.). Aplamai, skaitytojas gali pasigesti skirtingų svarbių ir antraeilių dalykų — dėl to šiek tiek gaila, nes tai turbūt labiausiai gali pakenkti knygos galimai reikšmei išsivijoje.

Bet knygos silpnybės, kylančios dalinai iš informacijų apie Vakarų ekonomines ir kultūrinės sąlygas stokes, dalinai iš jos subjektyvumo, jas apvertus, gali būti matomos kaip jos stiprybės. Tai nemeluotas, nes taip ryškiai per asmenišką prizmą perleistas, vieno žmogaus liudijimas, kaip jaučiamas kasdieninis gyvenimas rojuje, kur trūksta žinių apie likusį pasaulį, trūksta ramybės, šviesos ir vilties. Ir kaip tokiose sąlygose yra reikalinga išsakyti tai, kas širdy pritvinke, kad ir be atrankos, be savikritikos. Todėl knyga visai teisingai, kaip leidėjas pastebi, laikytina okupuotos Lietuvos gyvenimo dokumentu.

Gediminas Galva, *Ernestas Galvanauskas: politinė biografija*. Chicago: Akademines skautijos leidykla, 1982. 440 psl. Kaina 18 dol., su persiuntimu — 20 dol. Gaunama pas platintojus ir „Drauge“.

Ekonomistas Gediminas Galva prieš savo mirtį 1979 metais spėjo paruošti didelės apimties knygą apie savo brolį, Nepriklausomos Lietuvos valstybininką Ernestą Galvanauską (1882 — 1967). Ernestas Galvanauskas buvo keturių ministerių kabinetų pirmininkas, įvairių sričių ministeris, 1920 — 21 metais derybininkas su lenkais, Klaipėdos krašto prisijungimo reikale Lietuvos teisių gynėjas tarptautiniuose forumuose. Jo gyvenimo istorijoje didele dalimi atsispindi ir Nepriklausomos Lietuvos istorija. Kadangi jis pats savo atsiminimų nesurašė, jo brolio Gedimino Galvos atliktas darbas yra svarbus įnašas į Nepriklausomos Lietuvos istoriją būsimas reikalingas pirminių šaltinių.

Autoriaus pasirinktas būdas aprašyti savo brolio gyvenimą, tie-

Georg

Prisikėlimas
Moulin de Vauboyen koplyčia

Aleksandras Radžius

DIDYSIS PENKTADIENIS

Tavo žaizdos tartum saulės dėmės, šviečia fotosfera prikalų delynu. Jeigu nenorėtum, būtum nepriėmęs į rankas ir kojas smingančių vinių.

Jeigu nenorėtum, žemė nedrebėtų, nepritemtų išsipildymo diena. Nelašėtų kraujas ant planetos, ir krauju nebūtų krikštyta minia.

O norėjai, Dieve. Viešpatie, norėjai, kad vinis sujungtų kūną su medžiu. Į gelytę menką meiliai pažiūrėjai, ir pranyko skausmas mylinčių širdžių.

CITATA IŠ KARALIŲ KNYGOS (3 Kar. 19, 11-13)

Viešpaties nebuvo vėjo gūsyje, Viešpaties nėra žemės sudrebėjime, Viešpaties nebuvo ugnyje.

Tik po ugnies tyliam slėpėjime ir po žemės švelniam virpėjime, tiktai po vėjo ošime, nužemintos širdies akių tylėjime būk, Viešpatie, anga Horebo oloje.

PAVASARIO SODYBA

Ugnies pilna amžinybė, liepsnoja tolimas kaimas. Tarp nulio ir begalybės banguoja tėviškos dainos.

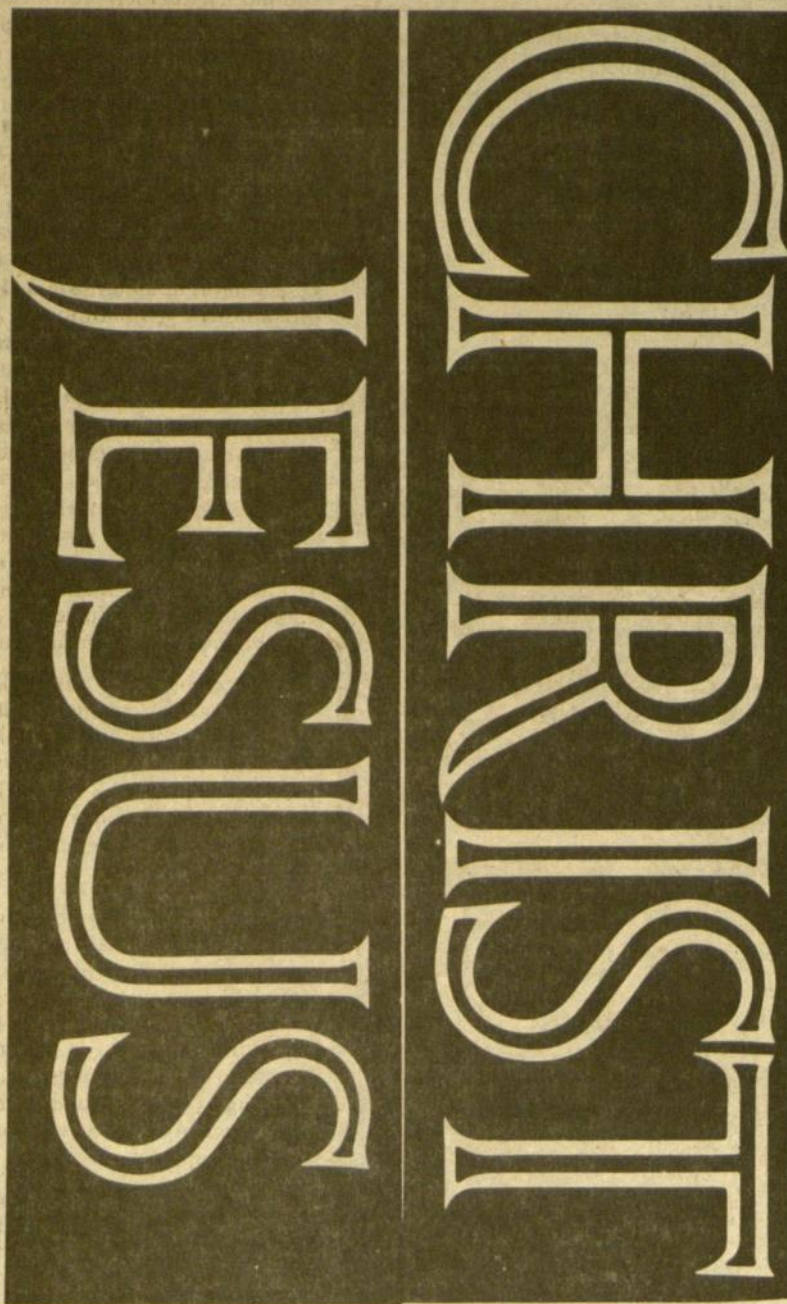
Pačiam šviesos sukuryje mėnulis į rytą sudyla, tarp nulio ir begalybės žaliuoja mano sodyba.

SIAUSMAS

Pavasaris jau čia, jau mano sode. Seimininkauja saulė medžiuose ir ežere. Ir paskutinis ledo langas laša ant įkaitusių pavasario spalvų.

Viršum tyliųjų skliautų Skorpionas ošdamas į baltą žemę žiūri, mėnulis šoka, ragus gėlėm apkaišęs. Jau girtas panas. Žvaigždžių pilna kepurė, o dildamas Sietynas atgal į naktį prašos.

Ir man jis prisega prie atlapo žvaigždėlę vieną ir sako man: Pakilk ir pralinksmėk! Ir sugrįžtu aušron pasiaust po žalią pievą, dar pagyvent pavasariu.

Domininkono teologo, II Vatikano suvažiavimo patarėjo, belgų kilmės tėvo Edward Schillebeeckx dvitomis veikalas — viena svarbiųjų mūsų amžiaus kristologijų (angliškoji laida — The Seabury Press).

sa, yra daugiau beletristinis, negu istoriškas. Forma — fiktyvi autobiografija, kurioje kalba pats subjektas — Ernestas Galvanauskas. Autorius vadovaujasi savo paties atsiminimais, bet taip pat gausiai naudoja Ernesto laiškus, įrašus juostelėse, oficialius dokumentus, publicistinius raštus, seimo kalbų užrašus. Tačiau veikalas savo visuma yra autoriaus interpretacija tiek savo brolio asmenybės, tiek jo politinės ir visuomeninės veiklos, taigi ir paties Nepriklausomybės laikotarpio. Kaip kiekviena interpretacija, ji vykdo istorinių faktų atranką ir juos nušviečia savaip, todėl kiti komentatoriai gali jai pagrįstai priešintis ir ją taisyti. Palengvinti tolimesnį šios Lietuvos istorijos tarpinio nagrinėjimą, leidėjai pasirūpino kartu su knyga pateikti autoriaus naudotų laiškus, dokumentų ir kitų šaltinių sąrašus. Akademines skautijos leidykla, leisdamas vieną po kito Nepriklausomos Lietuvos istoriją skleidžiančius veikalus, gyvų to laikotarpio liudininkų raštus (tais pačiais metais išleido ir Stasio Raštikio *Atsiminimų* IV tomą), neabejotinai vykdo vieną svarbiausių šio mato mūsų išsivijos uždavimų.

Anatolijus Kairys, *Kelionė į Vilnių*. Romanas. Chicago: Lietuviškos knygos klubas, 1983. Viršelis A. Sutkuvienės. 247 psl. Kaina 10 dol. Gaunama pas platintojus ir „Drauge“.

Tai knyga, šiais metais laimėjusi „Draugo“ dienaščio 32-ąjį romano konkursą. Jos šviežia ir ak-

tuali tematika, be abejo, iškart sudomins skaitytoją: vaizduojamas šių dienų lietuvis jaunuolis Amerikoje, atitokęs nuo savo tėvų konservatyviai ir gal net fanatiškai suprantamos lietuviybės, universitetinėje aplinkoje įstengęs persiimti savo metu madingon marksistinėm nuotaikom. Jis vyksta į Lietuvą, kurią jis tikisi rasti ne okupuotą, kaip jo tėvai jį tikina, bet gyvenančią laimingą socialistinį gyvenimą. Žinoma, komunistinė tikrovė, Lietuvos žmonių pergyvenama prievarta jo iliuzijas bemažint išsklaido.

Sio personazo, knygoje iš tikrųjų vienintelio, dvasinę kaitą, jo susidūrimą su tikrove ir galutinį asmenišką apsisprendimą autorius perteikia retoriniu būdu — veikias pats pasakoja savo pergyvenimus ir pats juos interpretuoja. Kadangi tokio būdu knygos tezėms nėra kito atsvaros taško, skaitytoją kūrinyje įtikins tiek, kiek jį sugebės psichologiniai ir meniniai įtikinti pagrindinis veikėjas (šiuo atžvilgiu bene rimčiausią kliūtį sudarys jaunuolio santykių su tėvais, ypač su motina, vaizdavimas — tie santykiai, ir geriausiai atveju, atsisikleidžia kaip nevaisingas, atsisakantis kaip neįmanoma. Reikia pripažinti, kad Amerikos jaunomenėje šešiadesimtisiais metais populiarie ideologinė pakraipa autoriaus perteikiama tiksliai ir taikliai. Taip pat ir jaunuolio pergyvenimai Lietuvoje didele dalimi sustatyti pagal mūsų visuomenėje nebloginį pažįstamą okupuotos Lietuvos tikrovę ir iš skaitytojo greičiausiai susilauks patvirtinimo, kad tikrai ten taip yra (gal tik drąsūs vie-

ši pasauližiūriniai konfliktai su komunistinės sistemos atstovais už vaišių stalo nuskambės kaip naujas, išievių viešnagėms Lietuvoje netipingas reiškinys).

Tačiau kaip tik tas artumas tikrovei duoda knygai daugiau žurnalistinės apybraižos ar reportažo, negu romano, pobūdį (pvz. daugelyje vietų ji panaši į Amerikos kultūrinuose žurnaluose nuolat spausdinamas politinio ir visuomeninio gyvenimo tam ar kitam krašte analizes pro turistų akis). Nors romano sąvoka ir labai plati ir lanksti, vis dėlto skaitytojas tikisi tarpusavy sukurtyti įvairių grandinių, kurių reikšmės santykių viena su kitom. *Kelionėje į Vilnių* to visgi pasigendama — jo struktūra yra pagrįsta iliustracijos principu: pvz. sv. žiūri pagerbti giminės ruošia geresnius pietus; kirsdamas gaidžiukui galvą, dėdė Petras kirviu susižeidžia koją; dėdės vežimas į ligoninę virsuta svečiui proga „susipažinti su miesteliu ir medicina“ (p. 175) — ten koja sutvarkoma, tik duodant medicinos personalui piniginių kyšų. O daugiau apie dėdės koją negirdėti — namo grįžus jau sutinkama ašarojanti teta Veronika: vienas vaikas mokykloje persekiojamas už kryželio nešiojimą, antram gresia pavojus pakliūti už antitarybinę veiklą — avinui raudonos vėliavėlės pritaistymą prie ragų. Kiekvieną tokį epizodą palydi pagrindinio veikėjo susimastymas ir santvarkos kritika.

Aplamai, *Kelionė į Vilnių* būti tikrai pavykusiu grožinės literatūros kūriniu trukdo galbūt pana-

(Nukelta į 4 psl.)

Grigą suprasti, Niską pagirti ir pabarti

Rašyti lietuvių rengiamų koncertų recenzijas (ypač idomėsiu — apie visai netikusius čia nekalbam!) — sunku ir keblu, nes visuomet dvejoji, kuriuos vertinti — mastelius pasirinkti. Syki girdėjus Vladimirą Ashkenazy skambinant Chopiną, koks mūsų klišė išeivijos pianistas begali ta, pacia muzika užkerėti ir uždegti sielą? Regėjus Dievą, kuo begali sužavėti dievukai? (Tai pati bendriausioji to paties klausimo forma.)

Išklausius Dietricho Fischerio-Dieskau „O du mein holder Abendstern“ ir vėliau girdint su tuo pačiu kūriniu galinėjantis *Algi Grigą*, — ar reikia pirmąjį patirtį visiškai užmiršti ir išjungti? Bet — atminties neištrinsi ir vaizduotės neužgniausi. Tad kaip?

Atsakymo į šiuos klausimus, galia, nežinau ir neturiu. O gal kaip tik reikia — vaizduotės ne suspenduoti, o jai duoti kuo plačiausiai keliai, kad, jos skrydžiu pasileidęs, nebematytumei esamosios tikrovės duobių ir šitaip kompensuotumei už prarastą tarp to, kas skamba ausyse, ir to, ką nešiojiesi atminty?

Kartais, laimei, prarasta ne tokia jau didelė. Kad ir kovo 19 d. Marijos aukštesn. mokyklos salėje įvykusio „Draugo“ koncerto — ar, geriau pasakius, tam tikrų to koncerto momentų — atveju. Kągi, net ir minėtoji Wolframo arija iš Wagnerio „Tannhauserio“ Grigo lūpose skambėjo ne per blogiausiai; ypač jei vertinimą palenktume klausimui: o koks gi kitas išeivijos lietuvių baritonas šį perliuką geriau sudainuotų už Grigą? Gal Kazys Yakutis? Taip, gal Yakutis, jeigu pamirštume faktą, kad Yakutis visą žodžių poeziją paskandina kažkokioje nematomoje burną užliejusioje košeje. O Grigui bent dikcija jokių problemų nesukelia (ir šiuo atžvilgiu jis tarp lietuvių solistų, pradedant sopranais, baigiant bosais, nedaug turti konkurentų). Ryškus pas Grigą ir

muzikinės minties pagavimas, tam tikra originali dainuojamojo veikalo koncepcija. O jei ryšium su „Tannhauserio“ arija prisimėme Dietrich Fischer-Dieskau, tai kaip tik dėl to, kad aukštutiname registre mūsų balsas savo atspalviu gan panašus į vokiečių meistro, tik Grigas čia žymiai daugiau atsiduoda false-tu (užtat ir mūsų pirminis impulsas saviškį nupeiktil).

Šiaip nuo meistro Grigą skiria — mokyklos nebuvimas. Tai dar viena priežastis širdžiai suskausti. Klausydamasis Grigo dainuojant Wolframo ariją ar Tonio monologą iš „Pajacų“ prologo, taip ir pajunti, kaip anas sakė, tą išeivijos tragiką, vertusią ne vieną „nepelningo“ talento savininką rinktis tarp savojo talento išplėtojimo, iš vienos pusės, ir kovos už asmens ir šeimos materialinį būvį, iš kitos. O gražus Grigo balsas tikrai būtų buvęs vertas profesinio lavinimo ir gal net pakinkymo pilnalaikiai muzikos karjerai.

Be Wagnerio ir Leoncavallo arijų, A. Grigas atliko penkis L. Šimučio, jr., pagal tėvo (L. Šimučio, Sr. — Šilėlio) žodžius parašytus romansus. Tai saldaus tono, silpno muzikinio išvystymo, vienodai liūdnos nuotaikos dainelės, iš kurių solistas išsunkia turbūt viską, kas jose slypėjo. Gerai, kad tolimesniu programos punktu ėjo Verdi „Traviatos“ antrojo veiksmo dialogas tarp Violetos ir senio Žermonto, savo dramatiškumo pažadines klausytojus iš nuobodulio.

Pagrindinė atsišpeikėjimo priežastimi čia, žinoma, buvo sol. *Maralin Niska*. Ji iš sykiu užvaldė sceną, taip kad momentui net pamiršome, kur esame. Pirmą kartą šią solistę teko matyti ir girdėti, berods, 1975 m. Bostono operos pastatytoje Puccinio „Madama Butterfly“ (diriguojant garšajai Sarah Caldwell). Maralin Niska — vėtyta ir mėtyta scenos veteranė, italų mokyklos dramatinis sopranas, su puikiom,

Solistė Maralin Niska „Draugo“ koncerte Marijos Aukštesniosios mokyklos auditorijoje, Chicagoje, šių metų kovo mėn. 19 d. Nuotrauka J. Duobos.

Po „Draugo“ koncerto šių metų kovo mėn. 19 d. Marijos Aukštesniosios mokykloje, Chicagoje: smuikininkas William Mullen, dr. Vitalija Vasaitienė, solistas Algis Grigas, solistė Maralin Niska ir akompaniatorius Alvydas Vasaitis. Nuotrauka V. Rimšelio.

pinom, lengvai iki pat „galior-kos“ skriejančiom aukštutinėm gaidom ir pakankamu stiprumu visuose registruose, tvirta kanti-lena (nors jos tembras ir nebūtų idealiai gražus; aukštesniame registre balsas protarpiais nusmailėja iki spiegiimo, o piano ir pianissimo tonai — nepakankamai švelnūs bei apvalūs), na ir, žinoma, laisva, užtikrinta laikysena scenoje. M. Niska itališkai atliko ne tik duetą su A. Gri-gu, bet ir sunkiąją Violetos ariją

iš pirmojo „Traviatos“ veiksmo, be to, po vieną ariją iš Puccinio „Toscos“ ir „Bohemos“, Mozarto „Così fan tutte“ ir Čileos „Adriana Lecouvreur“.

„Draugo“ koncerte iš tiesų išgirdome dvi Maralinas Niskas. Apie vieną ką tik pakalbėjome. Apie antrąją šį tą pasakyti greitai pritrūktų gero žodžio. Mat solistė pasirinko lietuviškai sudainuoti net penkis lietuvių kompozitorių dainas. Kaip ji pati publi-kai nuo scenos pasisakė,

lietuviškos tarties ji viso labo mokėsi vieną savaitę. Kai kas jai išėjo labai gerai, kitkas — ne taip gerai, ar ir visai ne. Bet didžiausioji bėda ta, kad, įsitempusi žiūrėdama į ant pulto pasidėtą tekstą, ji visiškai sukompromitavo interpretaciją, o vietomis intonacijos prasme gerokai nuvažiuodavo žemyn. Bendro muzikinio integralumo atžvilgiu pakenčiamai buvo sudainuotos tik Tallat-Kelpšos „Ne margi sakalėliai“ ir gal Jakubėno „Ežerėlis“, bet ne pastarojo „Gėlės iš šieno“ bei „Na, tai kas“ ar pirmojo „Saulelė raudona“. Neabejojame, kad su šiuo lietuvišku repertuaru ilgiau susipažinusi ir apsipratusi, ji galėtų jį puikiai apvaldyti ir net jam suteikti tokių interpretacijos niuansų, kurių nelauktume iš savųjų dainininkų. Taipogi neabejojame solistės mielaširdingumu ir palankumu lietuviams (nors jos kalbėjimas per rampą į publiką ir laužytų rimto koncerto etiketą). Bet ar nebūtų užtekę šia proga apsiriboti tik viena ar dviem *kaip reikiant* sudainuotom lietuviškom dainom?

Jei solistų palyda beveik visuomet skambėjo subtiliai ir švariai, tai buvo dar vienas akompaniatoriaus *Alvydo Vasaitio* laimėjimas prieš nebe pirmą kartą jam pasitaikiusį išdėvusio tono išklausyti rojalį.

Koncertas baigėsi dviem nesitiktėtais balsais, kai prie solistės prisijungė ir jos vyru, smuikininkas *Bill Mullen*; abys, palydimi A. Vasaitio, atliko porą Rachmaninovo pjesių. Šie melan-choliškos, migdančios nuotaikos gabalai būtų labiau tikę į koncerto korpusą; bisui paprastai teikiama efektingesni, virtuoziškesni, labiau uždegantys (ir trumpesni) kūriniai.

Vis dėlto, kaip net bebūtų, visas koncertas — unikalus ir turin-gas. Už tai labiausiai dėkoti reikia jo impresariui Algijui Gri-gui. Ir jam atleisti, jei, koncerto ruošos techninių ir žmogiškųjų rūpesčių išsemtas, jis nuovargį ir įtampą atsinešė kartu su savim į sceną.

mdr.

Naujos knygos

(Atkelta iš 3 psl.)

šios priežastys, kaip tos, dėl kurių praeitais metais Amerikoje buvo gerokai nusivilta Nobelio premijos laureato Saul Bellow vėliausiu romanu *The Dean's December*, o pastarasis ir sa'o tematika, ir sukirpimu ir pasakojimo tēme turi sąsambų su *Kelione į Vilnių*. Jame rašytojas Saul Bellow gal per daug nuolaidžiai sau leidžia įsitraukti į ištęstą pasaulėžiūrinį dėstymą, veikejo su savimi pačiu nesibaigiantį argumentavimą, mažai bekreipdamas dėmesio į tai, kad kūriniui stinga fabulos, kad vidinės sąsajos tarp atskirų elementų neaiškios, kad knyga galutinai nesueina į užskleistą visumą, meninai — ne vien minčių filosofiniu gilumu — reikšminga, ir todėl romano poveikis skaitytojui lieka pasklidęs.

Iš kitos pusės, dabartinio vadinamo „non-fiction novel“ žanro konvencijos, nors jos tebėra nenu-sistovėjusios, gal padėtų geriau suvokti tokių intencijų kūrinius. Tad gal ir į Anatolijaus Kairys *Kelionę į Vilnių* tinkamiausia būtų žvelgti kaip į sąmoningai tikroviškumo siekiantį kūrinių. Bet tada jame pateikiama tikrovės interpretacija reiktų tikroviškumo kriterijais ir svarstyti.

Lithuanian Periodicals in American Libraries: A Union List. Washington, D. C., 1982. (xI, 125 psl.) Paruošė Jonas Balyš, dirbęs kaip baltistikos specialistas Library of Congress europietiška skyrūje. Tai bibliografinė apžvalga, pateikianti 888 laikraščių, žurnalų ir periodinių leidinių pavadinimus. Į šį sąrašą įeina leidiniai lietuvių kalba, kur jie bebūtų leidžiami, leidiniai kitom kalbom apie lietuviškus reikalus ir leidiniai spausdinami Lietuvoje, nežinint kokia kalba. Detaliam informuojama, kuriuos iš šių leidinių turi Library of Congress ar kitos JAV ir Kanada bibliotekos. Šios bibliografijos egzemplioriai gaunami veltui, užsakant iš Library of Congress, European Division, Washington, D. C. 20540.

Aldona Stempuzienė ir Mirga Bankaitytė — dvi menininkės viename koncerte

Clevelando, klausytojams solistė Stempuzienė 1983.2.27 koncerte pasirodė vėl su nauja, gana sunkia, pilna įvairių nuotaukų ir stilių programa, kuri reikalauja jėgos, ištvermės, kūrinio studijos ir jų atlikimo technikos. Išvada — vispusiškas laimėjimas.

Solistė Aldona Stempuzienė jau pačiai koncerto pradžiai pasirinko sunkų ir įmanų Beethoveno kūrinių, rečitatyvą ir ariją *Ahl Perfidio!* Tai nelengva „kandamas“ kūrinys ir todėl koncertuose nedažnai girdimas. Solistės balsinio turto, rimto darbo, kūrinio supratimo ir įsijautimo dėka *Ahl Perfidio!* praskambėjo laisvai, užtikrintai, nesijautę kompozicijos sunkumai ar didesni balsiniai reikalavimai. Schumanno 7 dainos iš ciklo *Poeto meilė (Dichterliebe)* skambėjo kiekviena savitai, lyriškai, išryškintomis įvairiapalvėmis nuotaukais. Lietuvių kalba dainos skambėjo švelniau, negu vokiečių.

Solistė Aldona Stempuzienė yra meistriška lietuvių liaudies dainų interpretatorė tiek pokštėlėse, tiek ir koncertuose. Gal dėl to ir lietuvių kompozitoriai jos dainavime buvo pristatyti suprastai, šiltai, iškeliant dainos mistiškąsias nuotaukas (Banaitis, Gruodis). Solistė Aldona Stempuzienė padainavo dvi Jono Švedo kompozicijas: *Šeštanti serenada* ir *Pasakų sakalas*. Tai dainos, kurias turbūt tik ji viena tegali išdainuoti. Švedo kūriniai sunkūs, neįmanomi be tobulos klausos, ištvermingo darbo ar drausmingumo, kad išvengus pasimetimo tonų-pustonų imantariai šokinėjantiose intervaluose, ypač, kai fortepijono palyda tokia tiršta, pilna disonansinių akordų. Jono Švedo kūriniai priskiriami neoklasikinei srovei, o kai kuriems muzikams jie primena lietuviškai skambantį Bartoką. Čia solistė tarsi „persiastygavo“, susikaupė ir, nuglėbusi visus techninius muzikos sunkumus, atskleidė kompozitoriaus gilias užmačias ir dramines nuotaukas. Solistė koncertą baigė padainavusi lietuviškai Verdi operos „Don

Carlos“ ariją, *O don fatale*. Ši arija tarsi parašyta, susiaurėjusi, jos mėgiama, dainuota ir šiame koncerte pakartota su dideliu laisvumu, pasitikiėjimu. Žemutiniai tonai stebinantys.

Muzikų Alfonso ir Onos Mikulskų mokinė, jaunutė kanklininkė Mirga Bankaitytė atliko keturis A. Mikulskio kūrinius — *Koncertina*, *Megaitės svajonę*, *Ant ežerėlio rymojau* ir *Girios idiliją*. Iš jų gal nuoširdžiausias kūrinys buvo *Girios idilija*. Sveikintina, kad pati kanklininkė pradeda aranžuoti, tuo papildydama savo koncertinį repertuarą. Šiame koncerte girdėjome jos aranžuotus Paolo Fulgida *luna* ir Gutierrez *Alma llanero*, ryšium su jos koncertais Venezuo-loje.

Kanklės yra ribotų galimybių instrumentas, tačiau Mirgos Bankaitytės rankose kanklės tapo žavios ir įvairiaspalvės drąsiuose akorduose ar paskirose stygose. Vis tiek, ar grojo su brauktuku ar tik pirštais, kūriniai praskambėjo skaidriuose tonuose, o *Girios idilijos* jos skambinime lyg girdėjosi Ravelio *La mère* ar Smetanos *Moldau*. Mirgos Bankaitytės rankose kanklės lyg ir prarado metalinį toną, skambėjo švariai nuo *forte* iki *pianissimo*. Įdomiai valdydama ritmus ir dinamiką kartaais sudarė įspūdį, kad groja arfa. Savo aranžavime Mirga jau parodo savitą techninį sprendimą, ramumą, gražiai sprendžia melodijos ir palydos santykį.

Aldona Stempuzienė ir Mirga

Bankaitytė darniai tilpo viename koncerte savo parapijose. Sceną ir šviesas rūpestingai tvarkė jaunas Algis Miškinis. Tai dar viena didelė kultūrinė Dievos Motinos parapijos vadovybės dovana parapičiams. Norėtuai, kad Aldona Stempuzienė ir Mirga Bankaitytė su šiuo koncertu apkeliautų ir kitas lietuvių kolonijas. Verta jas išgirsti!

Petras Maželis

Iš kitų miestų koncertų ar parodų recenzijos kartais teigiamos gerokai pavėluotai. Tačiau jas spausdiname, kad skaitytojai turėtų progą patirti apie dėmesio vertus lietuviškuosius kultūrinius renginius ir už Chicago ribų. — Red.

Chicago's teatruose Humoro mozaika

Chicago's šiaurėje, šalia Second City teatro, kurio vardas turbūt padėjo atsirasti ir mūsų Antrojo kaimo vardui, yra kitas teatras: Practical Theatre, 1608 N. Wells. Dabar jis stato vadinamą improvizacinę komediją „MegaFun“. Tai rinkinys įvairiausių humoro gabaliukų, perpin-tų dainomis. Čia yra politinio humoro, juokingesnių kasdienių situacijų, mimikos, net ir akrobatikos bei magikos gabaliukai. Teatras turi savo orkestrą, susidedantį iš pianino, vieno styginių instrumento ir mušamųjų. Muzikinė „uvertiūra“ pradžioje, įtarpai viduje, be to — sudaroma palyda kai kurioms humoristinėms dainoms. Turinys sudarytas pačių aktorių, kurių yra septyni, tiek, kiek raidžių jų pastatymo pavadinime. Su tomis raidėmis jie ir išsina į sceną. Teatras turi ir savo padalinį Evanstone. Vis dėl to mūsų Antrasis kaimas stiprenis ir vaidyba, ir repertuaru parinkimu bei švarumu. Šiame teatre daugiau noro publiką palinksminti, negu duoti scenos meno.

J. Pr.

„MegaFun“ aktorių grupė

Po koncerto Dievo Motinos parapijoje, Clevelande, įvykusio š.m. vasario mėnesio 27 dieną: kanklininkė Mirga Bankaitytė, solistė Aldona Stempuzienė ir akompaniatorė Barbara Klonowski.

Nuotrauka Jono Garlos

NAUJI LEIDINIAI

• Theodore Brazys-Frey, RE-SPONSORIA MATUTINI TENEBRARUM. Latin Responsories of Matins in the Easter Triduum for the Liturgy of Pre-Vatican II for Men's Voices (Tamsiosios Aušrinės responsorijos vyrų chorui). Spaudai paruošė kun. L. Budreckas. Išleista kun. Jono Ruokio lėšomis 1982 metais. Spausdino pranciškonų spaustu-vė, 341 Highland Boulevard, Brooklyn, New York, 11207. Tiržas 500 egz. Kaina 3 dol. Platinan-tojas — Library of Lithuanian Musicology, 3345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636.

Apie kompozitorių ir kūrinių įva-dė šitaip rašo kun.-L. Budreckas: „Kun. Teodoras (Theodore) Bra-zys-Frey (1870-1930) buvo aukštąjį muzikos mokslą išėjęs Vokietijoje, Regensburgo bažnytinės muzikos mokykloje. Lietuvoje jis reikšėsi, kaip gabus vargonininkas, aukšto lygio chorų dirigentas ir bažny-tinės muzikos profesorius mokslininkas. Jis buvo gilus grigalinio choralo žinovas, daugelio muzikos vadovėlių autorius, užsidegęs lietu-vių liaudies dainų mėgėjas bei rinkėjas, gabus jų harmonizatorius bei populiariojas, žymus lietuvių tautinio muzikos meno teoretikas bei muzikologas ir

talentingas polifoninės muzikos specialistas, kūrėjas. Iš jo sukomponuotų gausių bažnytinės muzikos kūrinių populiariausi, gražiausi ir garsiausi yra Respon-soria Matutini Tenebrarum — Tamsiosios Aušrinės Responsorijos, kurios iki šiolie niekur nebuvo atspausdintos. Kad jos nežūtų, pa-ruošiau jas spausdinimui, taip, kaip jos buvo nusirašytos vieno iš prof. T. Brazio buvusių mokinių“.

• Vincas Bartusevičius, LIETUVIŲ KULTŪROS INSTITUTO UŽDAVINIAI IR DARBAI. Lietuvių Kultūros instituto leidinys, 1. Lambertheim, Vokie-tija, 1982. Leidėjas: Lietuvių Kul-tūros institutas — Litaiches Kulturstitut, Romuva, D 6840 Lambertheim — Huettenfeld 4.

1981 metais Vokietijoje įkurtas Lietuvių Kultūros institutas pradeda savo leidinių seriją. Lei-diniai numatomi sąsiuvinio formato, neperiodiniai, skel-biantys istorinę bei bibliografinę medžiagą ir specialias studijas. Pirmasis serijos leidinys nušvie-čia LKI steigimo istoriją ir nubrė-žia jo darbų laukus: išlaikyti, kurti ir skleisti tautinę kultūrą; užmegz-ti ir plėsti kultūrinius ryšius su kraštu, kuriame gyvenama; palaikyti ryšius su kraštu, iš kurio atvykome. Autorius savo pranešimą baigia, pastebėdamas, kad „LKI galėtų ir turėtų būti tas frankis, kuris mums padėtų žengti tą žingsnį nuo placių, didelių, teoriš-kai suprastų tikslų prie konkrečių darbų. Tiems, kurie mano, kad visi toki užsimojimai tėra grynai utopija, galima pasakyti, jog da-bar bet kokios utopijos buvimas yra sąlyga, jog ji kada nors virs tikrove“ (p. 10). Priedai: LKI 1981 metų veiklos apžvalga ir LKI statutas.

• Vytis vol. 69, nos. 1, 2 (1983 sausis ir vasaris). Mėnesinis Lie-tuvos Vyčių žurnalas. Vyr. redak-torė — Aldona Ryan, 6591 McEwen Rd., Centerville, OH 45459. Administracija — G. A. Mack, 2461 W. 45th St., Chicago, IL 60632. Prenumerata metams — 8 dol.

Sausio numeryje rašoma apie Lietuvos Vyčių archyvo įkur-dinimą Alkos muziejuje Putname; įdomus reportažas apie Bridge-port, Conn. Šv. Jurgio lietuvių

parapijos 75 metų sukaktį — parapija, kuri anksčiau įstengė priimti didelį skaičių airių, netekusių savo bažnyčios dėl greitkelio statybos, dabar sėkmingai jungia likusius lietuvių parapičius ir ispaniškos kilmės bei juodosios rasės naujai įstojuosius — pamaldos laikomos lietuviškai, ispaniškai ir angliškai. Vasario numeris pagrindiniai skiriasi Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo paminėti ir reikalauja kelti Lietuvos priespaudą amerikiečių visuomenėje pabrėžti.

Aidai nr. 1 (1983). Kultūros žurnalas leidžiamas kas du mėnesiai tėvų pranciškonų, 361 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207. Vyr. redaktorius — dr. Leonardas Andrieus, OFM. Administruoja T. Benvenutas Ramanaukas, OFM. Metinė prenumerata 15 dol., atski-ro numerio kaina — 2.50 dol.

Turinyje: J. Jakštas, „Ausra“ — tautos gaivintoja; Rimvydas Šil-bajoris, „Žmogus ir žodis pokari-nėje Lietuvos poezijoje“; Feliksas Palubinskas, „Ekonominės minties vystymasis ir Vilniaus uni-versitetas“; Antanas Paškus, „Proto psichologija (kognityvinė terapija)“; A. Plukas, „Lietuviškoji veikia 1982 metais“; V. Vizgir-da, „Aleksandro Marčilionio kūryba“. Spausdinama Kotrynos Grigaitytės ir Živilės Bilaišytės eilėraščių bei Antano Vaičiuliaičio prozos. Platus „iš minties ir gyvenimo“ skyrius. Recenzuojamos knygos: Julijos Švabaitės *Vilties ledinė valtis*, Eduardo Cinzo *Mon-na*, Jono Zdanio *Voice on an Ant-hill*, Aurelijos Balašaitienės *Susitikimas pamary* ir Vytauto Alanto *Paversmiai*. Numeris iliustruotas Aleksandro Marčilionio skulptū-rų ir piešinių nuotraukomis.

Akiračiai nr. 2 (1983 vasaris). Išeina kartą į mėnesį. Adresas: 6821 S. Maplewood Ave., Chica-go, IL 60629. Metinė prenumerata — 8 dol., atski-ro numerio kaina — 1 dol.

Chronicle of the Catholic Church in Lithuania no. 54, Au-gust 15, 1982 (American Publica-tion February 1, 1983). Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos nr. 54 angliškas vertimas. Vertėjas kun. Kazimieras Pugevičius, redaktorė Marian Skabeikis. Lei-džia Kunigų vienybė, 351 High-land Blvd., Brooklyn, NY 11207.